

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

Istraživački rad:

**Pravo vanbračnih drugova na porodičnu penziju
- Hrvatska, Francuska, Italija, Njemačka i Slovenija -**

Podgorica, jul 2015. godine

Broj: 13/2015

Klas. br: 00-52/15-

Datum: jul 2015. godine

Pripremio: Istraživački centar – Parlamentarni institut

*Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

**Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA	6
2. KOMPATIVNI PREGLED	8
2.1 FRANCUSKA.....	8
2.2 HRVATSKA.....	9
2.3 ITALIJA.....	12
2.4 NJEMAČKA	13
2.5 SLOVENIJA	15
IZVORI INFORMACIJA.....	18

UVOD

„Vanbračna zajednica (konkubinat) je zajednica života dvaju lica različitog pola (muškarca i žene) koja nijesu sklopila brak, zasnovana sa namjerom da bude trajna. Zasniva se slobodnom voljom muškarca i žene, a isto tako se raskida njihovom odlukom, sporazumno ili jednostrano. Konkubinat nema stabilnost i trajnost koju, po pravilu, ima brak. Konkubinat je neposredno poslije oslobođenja, do donošenja Ustava Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 31. januara 1946. godine i Osnovnog zakona o braku, proizvodio izvjesne pravne posljedice jer se pretpostavljalo da zbog raznih okolnosti u vezi sa ranijim društvenim sistemom i ratnih prilika, brak nije mogao biti sklopljen. Vanbračnoj ženi, konkubini, priznavalo se pravo na državnu pomoć ukoliko se njen vanbračni muž, kao hranilac, nalazio u zarobljeništvu, vojsci ili je poginuo, a ona je živjela sa njim u zajedničkom domaćinstvu najmanje šest mjeseci prije njegovog odlaska u vojsku ili ju je on pretežno izdržavao (Odluka Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije – NKOJ od 19. decembra 1944. godine). Nakon donošenja Ustava i Osnovnog zakona o braku od 1946. godine, prema konkubinatu je zauzet drugačiji stav. Njemu se nijesu priznavale pravne posljedice braka jer se smatralo da zakon daje dovoljno mogućnosti za sklapanje braka, kao zakonom priznate i uređene zajednice života muškarca i žene. Međutim, različiti uzroci dovodili su do faktičkog postojanja vanbračnih zajednica. S obzirom na to da su to nestabilne zajednice u kojima često dolazi do sukoba i prekida zajedničkog života, intervencije organa državne zajednice, a naročito sudova, veoma su česte. To je ubrzo dovelo do Uputstva Saveznog vrhovnog suda o načinu rješavanja sporova koji proizlaze iz vanbračnih zajednica (SU 42/54). Prvobitno, stav sudske prakse bio je da vanbračni odnos ne stvara prava iz radnog odnosa, da nije osnov za sticanje imovinskih prava, da nije osnov za nastanak prava na izdržavanje, kao ni na podjelu zajedničke imovine. Vanbračnom partneru priznavalo se pravo na udio u stečenoj imovini po osnovu obogaćenja bez pravnog osnova. Međutim, kasnije u praksi najviših sudova, za vanbračnu zajednicu trajnijeg karaktera vezuju se ista pravna dejstva kao i za brak.”¹

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima garantuju pravo na brak. Tako je odredbom člana 12 Evropske konvencije utvrđeno da muškarci i žene odgovarajućeg uzrasta imaju pravo da stupaju u brak i zasnivaju porodicu u skladu sa unutrašnjim zakonima koji uređuju vršenje ovog prava², a odredbom člana 23 Pakta utvrđeno da se pravo na sklapanje braka i osnivanje porodice priznaje čovjeku i ženi kada su dorasli za ženidbu³. Pojam vanbračne zajednice i pravo na vanbračnu zajednicu nijesu uređeni, odnosno zagarantovani navedenim međunarodnim ugovorima.

Pod pojmom „nevjenčani parovi” (*unmarried couples*) u Evropskoj uniji podrazumijevaju se partneri u stabilnoj vezi koji nijesu vjenčani niti registrovani kod nekog tijela. U Evropskoj uniji, nevjenčani parovi, ukoliko žive u stabilnoj i dugotrajnoj zajednici, bez

---

¹ Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1979. godina, str. 562

² European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms as amended by Protocols No. 11 and No. 14, Rome, 4.XI.1950, Article 12 (Right to marry) <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/005.htm> (pristupljeno 1.7.2015)

³ International Covenant on Civil and Political Rights, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966, entry into force 23 March 1976, Article 23 <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> (pristupljeno 1.7.2015)

obzira na to što nijesu registrovani, posjeduju određena prava. U državama članicama koje priznaju *de facto* bračnu zajednicu (vanbračnu zajednicu) predviđena su prava i obaveze u vezi sa vlasništvom, nasljedstvom i plaćanjem alimentacije nakon razlaza. Ova prava značajna su i u kontekstu istopolnih zajednica budući da vjenčanje ili registrovanje zajednica istopolnih partnera nije dozvoljeno u svim državama članicama. Međutim, većina država članica nije jasno odredila način dokazivanja dugotrajne veze ili vanbračne zajednice. U nekim državama postoji mogućnost potpisivanja tzv. kohabitacionog ugovora ili ugovora o vanbračnoj zajednici (*cohabitation contract*) kako bi se odredili određeni aspekti vanbračne zajednice. U slučaju sporova u vezi sa imovinom, primjenjuje se zakonodavstvo države u kojoj je spor nastao.⁴

Vanbračne zajednice u Ujedinjenom Kraljevstvu Velike Britanije i Sjeverne Irske sa osvrtom na pravo na porodičnu penziju

U Ujedinjenom Kraljevstvu vanbračne zajednice imaju pravnu zaštitu u određenim oblastima, ali nemaju opšti pravni status kao bračne zajednice i registrovane zajednice iz kojih proizlaze mnoga prava i obaveze.

Prema dobrotvornoj organizaciji *OnePlusOne*, mit neformalnih brakova (*myth of common-law marriage*), odnosno parova koji žive zajedno i imaju ista prava kao bračni drugovi, potiče iz vremena kada su postojale nejasnoće u vezi sa tim šta se podrazumijeva pod brakom. Ministarstvo pravosuđa angažovalo je *OnePlusOne* i *Advice Services Alliance* da vode kampanju *Living Together*, koja ima za cilj podizanje svijesti vanbračnih drugova o njihovom pravnom statusu obezbjeđenjem praktičnih savjeta o tome na koji način mogu zaštititi sebe i svoju porodicu. Kampanja je pokrenuta 15. jula 2004. godine.*

Prema podacima Kancelarije za nacionalnu statistiku, u 2014. godini u Ujedinjenom Kraljevstvu bilo je 18,6 miliona porodica, od čega 12,5 bračnih zajednica. Broj vanbračnih zajednica porastao je za 29,7% između 2004. i 2014. godine. U 2014. godini zabilježen je broj od blizu tri miliona heteroseksualnih vanbračnih zajednica i 84.000 istopolnih vanbračnih zajednica. Broj heteroseksualnih vanbračnih zajednica porastao je sa 13% u 2004. godini na 16% u 2014. godini. Takođe, zabilježen je porast istopolnih vanbračnih zajednica ali on nije statistički značajan (sa 0,4% na 0,5%).**

Vanbračni drugovi imaju pravo da zaključe sporazum na dobrovoljnoj osnovi koji im garantuje jednaka finansijska prava. U cilju određenja ko je vlasnik kojih dobara i ko ima pravo na koja dobra, vanbračni drugovi mogu zaključiti sporazum o kohabitaciji ili izjavu o povjerenju, jer su to pravno obavezujući ugovori. Izjava o povjerenju, definiše koja dobra je posjedovao svaki od partnera prilikom uspostavljanja odnosa i kome će pripasti dobra ukoliko se taj odnos prekine. Ovaj ugovor definiše ko plaća određene račune i svaku „dodatnu vrijednost“ koju jedan partner može doprinijeti, kao što je podmirivanje troškova u vezi sa održavanjem kuće. Sporazum o kohabitaciji pokriva više svakodnevna pitanja, kao što je vođenje domaćinstva i slično.

Vanbračni drugovi nemaju automatsko pravo na novac iz fonda ukoliko njihov partner umre prije ili posle odlaska u penziju. Većina penzijskih programa se odnosi na bračne zajednice, ali ne i na vanbračne. Ukoliko lice umre prije penzionisanja, bračni drug ili registrovani partner ima pravo na nadoknadu iz penzionog fonda u slučaju smrti na dužnosti, ili ukoliko je bračni drug već penzionisan onda se partneru isplaćuje tzv. penzija za udovca/udovicu. Zaposleni mora imenovati lice koje želi da prima njegovu penziju kada umre, pri čemu to zavisi od toga da li određeni penzijski program dozvoljava nevjenčanim parovima da imenuju partnera***

* "Common law marriage" and cohabitation, House of Commons Library

<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN03372/SN03372.pdf> (1.7.2015)

** *Families and Households, 2014* http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_393133.pdf (1.7.2015)

*** *How couples can protect their financial interests when cohabiting* <http://www.independent.co.uk/money/spend-save/how-couples-can-protect-their-financial-interests-when-cohabiting-9672921.html> (1.7.2015)

⁴ Official website of the European Union, Family, Unmarried couples

http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/de-facto-unions/index_en.htm (pristupljeno 25.6. 2015)

U Crnoj Gori predviđeno je, u skladu sa Porodičnim zakonom, da je zajednica života muškarca i žene koja traje duže (vanbračna zajednica) izjednačena sa bračnom zajednicom u pogledu prava na međusobno izdržavanje i drugih imovinsko-pravnih odnosa.⁵ Sa druge strane, Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore⁶ kojim je uređeno pravo na sticanje porodične penzije nakon smrti osiguranika, kao i uslovi koje udovac, odnosno udovica i drugi članovi porodice treba da ispune radi sticanja prava na ovaj vid penzije, predviđa da pravo na porodičnu penziju imaju bračni drug, djeca (rođena u braku ili van braka ili usvojena i pastorčad koje je osiguranik, odnosno korisnik prava izdržavao) i razvedeni bračni drug, ukoliko mu je pravnosnažnom presudom dosuđeno pravo na izdržavanje.

Cilj ovog istraživačkog rada je predstavljanje uporednih podataka u vezi sa zakonskim uređenjem prava na vanbračnu zajednicu, te sticanjem i ostvarivanjem prava vanbračnih drugova na porodičnu penziju u **Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Njemačkoj i Sloveniji**.

1. GLAVNI NALAZI ISTRAŽIVANJA

Propisima **Savezne Republike Njemačke** nije regulisano postojanje vanbračne zajednice. Konkretno, obaveza koju preuzimaju parovi prilikom sklapanja braka da se staraju jedni o drugima i obezbijede izdržavanje i u slučaju razvoda ne važi i za parove koji žive u vanbračnoj zajednici. Prema definiciji koju je formulisao Ustavni sud Savezne Republike Njemačke, vanbračna zajednica je „zajednica između muškarca i žene koja ima tendenciju da postane trajna, što obično nije karakteristika drugih partnerstava iste vrste, i odlikuje se emocionalnom vezom, pri čemu se stvara obaveza uzajamne podrške. Drugim riječima, to je zajednica koja prevazilazi odnos između osoba koje samo dijele smještaj“. Značajne razlike između braka i vanbračne zajednice postoje u vezi sa zajedničkom djecom. Zakonski muž majke djeteta automatski se smatra ocem djeteta u skladu sa Građanskim zakonikom, dok očinstvo u vanbračnoj zajednici mora priznati partner majke djeteta. Zajedničko starateljstvo nad zajedničkom djecom pravilo je u slučaju parova koji su u braku, dok u slučaju nevjenčanih roditelja starateljstvo pripada majci djeteta, a ocu može biti povjereno na osnovu izjave o prihvatanju starateljstva u skladu sa Građanskim zakonikom.⁷

Zakonodavstvom u **Francuskoj** nijesu uređena prava u okviru vanbračne zajednice, iako Građanski zakonik definiše vanbračnu zajednicu, odnosno tzv. konkubinat (*concubinage*) kao faktičku zajednicu dvije osobe različitog ili istog pola koju karakterišu stabilnost i kontinuitet. Međutim, u okviru sudske prakse ustanovljen je niz pravila u cilju zaštite partnera koji živi u vanbračnoj zajednici u određenim situacijama.⁸

---

⁵ Porodični zakon, Službeni list RCG, br. 01/07, član 12, stav 1

⁶ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Sl. list RCG“, br. 54/03 od 29.09.2004, 39/04 od 09.06.2004, 61/04 od 07.10.2004, 79/04 od 23.12.2004, 81/04 od 30.12.2004, 29/05 od 09.05.2005, 14/07 od 12.03.2007, 47/07 od 07.08.2007, i "Sl. list Crne Gore", br. 12/07 od 14.12.2007, 13/07 od 18.12.2007, 79/08 od 23.12.2008, 14/10 od 17.03.2010, 73/10 od 10.12.2010, 78/10 od 29.12.2010, 34/11 od 12.07.2011, 39/11 od 04.08.2011, 40/11 od 08.08.2011, 66/12 od 31.12.2012, 36/13 od 26.07.2013, 38/13 od 02.08.2013, 61/13 od 30.12.2013, 06/14 od 04.02.2014, 60/14 od 31.12.2014, 60/14 od 31.12.2014, 10/15 od 10.03.2015), član 43

⁷ ECPRD Request 846 *Cohabitation/Family Law and Property Regulations*, October 2007

⁸ Ibid.

U zakonodavstvu **Italije** pojam vanbračne zajednice nije definisan niti je vanbračna zajednica izjednačena sa bračnom zajednicom. Ipak, u nedostatku konkretnih zakona, Građanski zakonik i zakonodavstvo (kao i sudska praksa) obezbjeđuju neka osnovna prava članovima *de facto* zajednice.⁹

U **Hrvatskoj** je u skladu sa Porodičnim zakonom¹⁰ predviđeno da su vanbračne zajednice koje traju najmanje tri godine ili kraće, ako je u njima rođeno dijete, zakonom izjednačene sa brakom u pogledu prava, obaveza i imovinskih odnosa vanbračnih drugova.

U **Sloveniji**, Zakon o bračnim i porodičnim odnosima¹¹ predviđa da trajnija životna zajednica muškarca i žene koji nijesu sklopili brak ima na njih isto pravno dejstvo kao da su u sklopljenom braku, pod uslovom da ne postoje nikakvi razlozi zbog kojih bi brak između njih bio nevažeći. Što se tiče imovinskih odnosa, u skladu sa zakonodavstvom, važe ista prava kao i u slučaju braka.

Zakonodavstvo u svim zemljama obuvaćenim istraživanjem (**Francuska, Hrvatska, Njemačka i Slovenija**) omogućava istopolnim partnerima registrovanje životnih zajednica, odnosno partnerstava, izuzev **Italije** gdje to nije predviđeno.¹²

Pravo na porodičnu penziju imaju vanbračni drugovi u **Hrvatskoj i Sloveniji**. Konkretno, u Hrvatskoj pravo na porodičnu penziju ima vanbračni drug koji je sa osiguranikom ili korisnikom penzije do njegove smrti živio u zajedničkom domaćinstvu najmanje tri godine, te ako je status te zajednice utvrđen u vanparničnom sudskom postupku. U Sloveniji, pravo na porodičnu penziju ima vanbračni drug koji je tokom posljednje tri godine prije smrti osiguranika živio sa njim u domaćinstvu koje je, po propisima koji uređuju brak i porodične odnose, izjednačeno sa bračnom zajednicom ili je živio u tom domaćinstvu sa umrlim osiguranikom godinu dana prije smrti osiguranika i sa njim imao zajedničko dijete. U slučaju obje zemlje da bi se ostvarilo ovo pravo moraju biti ispunjeni opšti uslovi koji važe i za bračne drugove.

Sa druge strane, u **Italiji, Francuskoj i Njemačkoj** nije predviđeno pravo na porodičnu penziju za vanbračne drugove.

---

⁹ Ibid.

¹⁰ Obiteljski zakon, Narodne novine br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 05/15, čl. 3 <http://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon> (pristupljeno 30.6.2015)

¹¹ Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (neuradno prečišćeno besedilo - ZZZDR-NPB4), čl. 12 (1) <http://imss.dz-rs.si/imis/3d8bf010183b7962cdc.pdf> (pristupljeno 1.7.2015)

¹² Na nivou Evropske unije registrovane zajednice istopolnih partnera nijesu predvedene zakonodavstvom sljedećih zemalja: Bugarska, Kipar, Estonija, Italija, Letonija, Litvanija, Poljska, Rumunija i Slovačka. *Official website of the European Union, Family, Registered partnerships* http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_en.htm (pristupljeno 1.7.2015)

2. KOMPARATIVNI PREGLED

2.1 FRANCUSKA¹³

U skladu sa opštim programom i sličnim programima, porodična penzija isplaćuje se bračnom drugu koji ima 55 ili više godina (stvarna porodična penzija) ili manje od 55 godina (invalidska penzija za udovca/udovicu). U skladu sa određenim posebnim programima ili dodatnim programima, djeca bez roditelja mogu, pod određenim uslovima, da traže penziju.

Porodična penzija (*means-tested*)¹⁴ dodjeljuje se bračnom drugu ili razvedenom bivšem bračnom drugu koji ima 55 ili više godina (51 ukoliko je osigurano lice umrlo prije 1. januara 2009. godine). U skladu sa dodatnim programima za zaposlene (*Association for Employees' Supplementary Schemes, ARRCO*) i za rukovodioce (*General Association of Retirement Institutions for Executives, AGIRC*), porodična penzija isplaćuje se udovcu/udovici koji nije stupio/stupila u novu bračnu zajednicu i ima najmanje 55 (prema ARRCO) ili 60 godina (prema AGIRC). Uslovi u vezi sa starosnom dobi ne primjenjuju se ukoliko je suprug/supruga invalid ili ima dvoje djece koja od njega/nje zavise.

Program za zaposlene osobe pokriva penzije bračnih drugova, partnera ili lica u skladu sa Paktom građanske solidarnosti, djece koja su mlađa od 20 godina, i pod određenim okolnostima, roditelja preminulog osiguranog lica.

Penzije su jednake procentu godišnjih zarada preminulog osiguranog lica. Ovi procenti su sljedeći:

- do 40% za bračnog druga (60% u određenim slučajevima),
- 25% za svaka prva dva djeteta i
- 20% za svako dodatno dijete.

Ukupna vrijednost penzija koje se garantuju članovima porodice žrtve nesreće na poslu ne može biti veća od 85% godišnjih prihoda preminulog lica.

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20France_en.pdf

Osiguranje u slučaju smrti obezbjeđuje paušalnu naknadu, pod određenim uslovima, licima koja su bila potpuno ili stalno zavisna od osiguranog lica u vrijeme smrti. Ukoliko se u roku od mjesec dana nije pojavilo prioritetnije pitanje, osiguranje u slučaju smrti isplaćuje se bračnom drugu ili partneru u skladu sa Paktom građanske solidarnosti¹⁵ ili, ukoliko to nije moguće, potomcima ili precima ili bilo kojem licu koje zavisi od osiguranog lica (partner, vanbračni drug i sl).

¹³ *Your Social Security Rights in France, European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, July 2013, page. 17*

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20France_en.pdf (pristupljeno 25.6.2015)

¹⁴ *Means-tested benefits* - naknade utemeljene na provjeri dohotka i/ili imovine
<http://www.coe.int/t/dg3/sscsr%5CSource%5CGlossBOSN.pdf> (pristupljeno 26.6.2015)

¹⁵ Pakt građanske solidarnosti je istopolnim partnerima dao određene pravne, socijalne i finansijske beneficije.
<http://sr.scribd.com/doc/75104549/Citanka-LGBT-Labris-Beograd#scribd> (pristupljeno 26.6.2015)

Iznos osnovne penzije jednak je 54% starosne penzije preminulog bračnog druga. Iznos je utemeljen na provjeri dohotka i/ili imovine (*means-tested*) i može, uz određena ograničenja, biti isplaćen kao dodatak ličnoj starosnoj ili invalidskoj penziji. Ukoliko je udovac/udovica razveden/razvedena, penzija se dijeli proporcionalno godinama braka.

Invalidska penzija za udovca/udovicu dodjeljuje se bračnom drugu koji ima manje od 55 godina starosti i ima invaliditet koji smanjuje njegovu/njenu radnu sposobnost ili sposobnost zarađivanja za 66,66%. Preminulo osigurano lice treba da bude primalac starosne ili invalidske penzije u vrijeme njegove/njene smrti ili da ima pravo na jednu od njih.

Paušalni dodatak po djetetu dodaje se na penziju udovca/udovice kada bračni drug ima najmanje jedno dijete ispod 16 godina starosti koje od njega zavisi. Povećanje penzije od 10% isplaćuje se kada korisnik ima ili odgaja najmanje troje djece tokom devet godina prije njihovog 16. rođendana.

Nadoknada za udovca/udovicu, pod određenim uslovima, omogućava da bračni drug preminulog osiguranog lica prima privremenu nadoknadu u periodu nezaposlenosti. Nadoknada se isplaćuje maksimalno dvije godine svim licima ispod 55 godina života sa ograničenim ličnim sredstvima.

U skladu sa dodatnim programima za zaposlene (*ARRCO*) i za rukovodioce (*AGIRC*), porodična penzija iznosi 60% penzije preminulog bračnog druga. U slučaju razvoda, penzija se dijeli između bračnih drugova koji nijesu stupili u novi brak, proporcionalno godinama braka.

Zahtjevi za porodičnu penziju dostavljaju se Fondu za penzijsko osiguranje i zdravlje na radu u mjestu stanovanja korisnika ili Nacionalnom fondu za starosno osiguranje ukoliko je korisnik stanovnik pariskog regiona.

Zahtjev za invalidsku penziju udovac/udovica treba da podnesu primarnom fondu za osiguranje u slučaju bolesti u datom području ili regionalnom fondu za osiguranje u slučaju bolesti za region *Ile de France* ukoliko živi u pariskom regionu.

Ukoliko je lice stanovnik Francuske u vrijeme podnošenja zahtjeva za penziju osnovnom fondu, potrebno je da kontaktira dodatni penzijski fond čiji je preminulo lice bilo član. Penzija se ne isplaćuje prije prvog dana u mjesecu nakon podnošenja zahtjeva. Zahtjev za osiguranje u slučaju smrti mora biti podnjet fondu čiji je član bio preminuli radnik.

2.2 HRVATSKA

Pravo na porodičnu penziju u Hrvatskoj moguće je ostvariti ukoliko obje strane, odnosno preminuli korisnik penzije i član porodice, ispunjavaju relevantne uslove. U skladu sa Zakonom o penzijskom osiguranju¹⁶, članovi porodice umrlog osiguranika mogu da ostvare pravo na porodičnu penziju ukoliko je osiguranik navršio najmanje pet godina staža osiguranja ili najmanje 10 godina penzijskog staža, ili ako je osiguranik ispunjavao

---

¹⁶ Zakon o mirovinskom osiguranju, Narodne novine br. 157/13, 151/14, 33/15
<http://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju> (pristupljeno 25.6.2015)

uslove dužine penzijskog staža za sticanje prava na invalidsku penziju ili je bio korisnik starosne penzije, prijevremene starosne penzije ili invalidske penzije, odnosno korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju.

Ukoliko je smrt osiguranika ili osiguranog lica nastala zbog povrede na radu ili profesionalne bolesti, članovi porodice imaju pravo na porodičnu penziju bez obzira na dužinu penzijskog staža osiguranika. Pravo na porodičnu penziju ne može ostvariti član porodice koji je namjerno uzrokovao smrt osiguranika ili korisnika penzije i za takvo kazneno djelo je osuđen pravosnažnom presudom na kaznu zatvora. Član porodice umrlog osiguranika, osigurane osobe ili korisnika penzije, koji se namjerno onesposobio za rad radi ostvarivanja prava na porodičnu penziju, ne može po toj osnovi steći pravo na porodičnu penziju.

Pravo na porodičnu penziju pripada članovima porodice umrlog osiguranika ili pensionera. Zasniva se na pravu članova porodice na izdržavanje od strane umrlog. Prema odredbama Zakona o penzijskom osiguranju, u slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne penzije, prijevremene starosne penzije, invalidske penzije i privremene invalidske penzije osigurani su članovi njegove porodice i to¹⁷:

- udovica, odnosno udovac (u tom smislu, pod udovcem ili udovicom podrazumijeva se i vanbračni drug koji je sa osiguranikom ili korisnikom penzije do njegove smrti živio u zajedničkom domaćinstvu najmanje tri godine, te ako je status te zajednice utvrđen u vanparničnom sudskom postupku),
- razvedeni bračni drug s pravom na izdržavanje,
- djeca rođena u braku, izvan braka ili usvojena,
- pastorčad koju je osiguranik izdržavao,
- unučad koju je osiguranik izdržavao, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti,
- roditelji – otac, majka, očuh, maćeha i usvojitelj osiguranika koje je osiguranik izdržavao,
- djeca bez roditelja – braća, sestre i druga djeca koju je osiguranik uzeo na izdržavanje, ako su bez oba roditelja ili ako imaju jednog ili oba roditelja kod kojih postoji potpuni gubitak radne sposobnosti.

U slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne penzije, prijevremene starosne penzije, invalidske penzije i privremene invalidske penzije koji je sklopio životno partnerstvo sa osobom istog pola, osigurani su i članovi njegove porodice, i to: životni partner¹⁸, dijete nad kojim ostvaruje partnersku brigu, dijete preminulog životnog partnera kojeg je osiguranik izdržavao, životni partner roditelja osiguranika kojeg je osiguranik izdržavao.

---

¹⁷ Evropska komisija, Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost: Hrvatska – obiteljska mirovina <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1104&intPageId=2469&langId=hr> (pristupljeno 25.6.2015)

¹⁸ Ovo pravo predviđeno je i u slučaju smrti osiguranika ili korisnika starosne penzije, prijevremene starosne penzije, invalidske penzije i privremene invalidske penzije koji nije sklopio životno partnerstvo sa osobom istog pola pred nadležnim tijelom, odnosno neformalno životno partnerstvo, ako je ta zajednica do smrti korisnika trajala najmanje tri godine i od početka je ispunjavala uslove u vezi sa postojanjem životnog partnerstva i ako je postojanje neformalnog životnog partnerstva dokazano pred nadležnim sudom u vanparničnom postupku.

Udovica, odnosno udovac (uključujući i vanbračnog druga, ukoliko postojanje vanbračne zajednice podrazumijeva zajednički život do smrti korisnika penzije u trajanju od najmanje tri godine) imaju pravo na porodičnu penziju:

- ako su do smrti bračnog druga, po kojem im to pravo pripada, navršili 50 godina života, ili
- ako su mlađi od 50 godina života i ako je do smrti bračnog druga nastupio potpuni gubitak radne sposobnosti ili je potpuni gubitak radne sposobnosti nastao u roku od jedne godine nakon smrti bračnog druga, ili
- ako je nakon smrti bračnog druga ostalo jedno ili više djece koja imaju pravo na porodičnu penziju, a udovica ili udovac/vanbračni drug obavlja roditeljske dužnosti prema toj djeci. Ako tokom trajanja prava po ovom osnovu nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti zadržavaju pravo na porodičnu penziju dok postoji takva nesposobnost.

Ukoliko udovica odnosno udovac do smrti bračnog druga nijesu navršili 50, ali su imali navršenih 45 godina života, imaju pravo na porodičnu penziju kada navrše 50 godina života. Udovica, odnosno udovac koji su tokom trajanja prava na porodičnu penziju navršili 50 godina života, zadržavaju trajno pravo na porodičnu penziju, a ako pravo prestane prije navršene 50. godine života, ali nakon navršene 45. godine života, pravo na porodičnu penziju mogu ponovno ostvariti kada navrše 50 godina života. Takođe, udovica, odnosno udovac koja je do smrti bračnog druga ili prestanka prava na porodičnu penziju navršila 45 godina života, stiče pravo na porodičnu penziju i prije navršenih 50 godina života ako kod nje nastupi potpuni gubitak radne sposobnosti. Udovica ima pravo na porodičnu penziju i kada je dijete osiguranika rođeno nakon njegove smrti i to joj pravo pripada od dana smrti osiguranika.¹⁹

Razvedeni bračni drug ima pravo na porodičnu penziju ako mu je sudskom odlukom utvrđeno pravo na izdržavanje.

Pravo na porodičnu penziju stupanjem u brak, odnosno postojanjem vanbračne zajednice gube:

- udovica, odnosno udovac mlađi od 50 godina, osim ako to pravo imaju zbog potpunog gubitka radne sposobnosti,
- djeca osiguranika, braća, sestre i druga djeca bez roditelja, osim djece koja to pravo imaju zbog potpunog gubitka radne sposobnosti i djece koja se nalaze na redovnom školovanju te djece sa statusom lica sa invaliditetom sa preostalom radnom sposobnošću utvrđenom u skladu sa propisima o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom.

Udovici, odnosno udovcu koji je stupanjem u novi brak ili postojanjem nove vanbračne zajednice izgubio pravo na porodičnu penziju, a po bračnom, odnosno vanbračnom drugu iz novog braka ili nove vanbračne zajednice nije ostvario porodičnu penziju, uspostavlja se pravo na prethodnu porodičnu penziju uz uslov da u trenutku prestanka novog braka ili nove vanbračne zajednice ima dijete iz prethodnog braka ili vanbračne zajednice koje koristi porodičnu penziju i da prema tome djetetu obavlja roditeljske dužnosti. Odredbe

---

¹⁹ Odredbe Zakona o penzijskom osiguranju u vezi sa sticanjem, određivanjem, korišćenjem, ponovnim određivanjem i gubitkom prava na porodičnu penziju primjenjuju se i na osigurane članove porodice u okviru životnog partnerstva.

ovog zakona o sticanju određivanju, korišćenju, ponovnom određivanju i gubitku prava na porodičnu penziju udovice, odnosno udovca primjenjuju se na vanbračnog druga i razvedenog bračnog druga koji je ostvario pravo na izdržavanje.

Porodična penzija nakon smrti aktivnog osiguranika određuje se tako što se prvo izračuna invalidska penzija umrlog osiguranika, pa se u zavisnosti od broja članova porodice odredi penzijski faktor:

- za jednog korisnika: 70% penzije,
- za dva korisnika: 80% penzije,
- za tri korisnika: 90% penzije,
- za četiri korisnika: 100% penzije.

Članovima porodice umrlog osiguranika mlađeg od 55 godina života ili osiguranog kraće od 10 godina u obaveznom penzijskom osiguranju na osnovu individualne kapitalizovane štednje određuje se porodična penzija za ukupni penzijski staž umrlog osiguranika, ako je osiguranik bio osiguran samo u obaveznom penzijskom osiguranju na osnovu generacijske stabilnosti.

Pravo na porodičnu penziju ostvaruje se podnošenjem zahtjeva područnoj jedinici Hrvatskog zavoda za penzijsko osiguranje. Pravo na porodičnu penziju može se steći najranije od prvog dana mjeseca koji slijedi nakon smrti osiguranika.

2.3 ITALIJA

U Italiji²⁰ pravo na porodičnu penziju imaju određeni članovi porodice preživjelog. Porodična penzija dobija se ukoliko je preminuli penzioner primao direktnu penziju ili indirektnu penziju. Indirektna penzija dodjeljuje se ukoliko u vrijeme smrti preminuli osiguranik nije primao direktnu penziju, ali je s obzirom na osiguranje i doprinose imao pravo da prima redovnu invalidninu, invalidsku penziju ili starosnu penziju. Članovi porodice preminulog koji imaju pravo na penziju su:

- bračni drug i svako dijete koje je u vrijeme smrti preminulog maloljetno lice, student ili invalid;
- roditelji koji, u vrijeme smrti, imaju 65 ili više godina, ne primaju penziju i zavisni su od preminulog, i to ukoliko preminuli nije imao bračnog druga ni djecu, ili ukoliko oni postoje ali nemaju pravo;
- vanbračna braća i sestre koji su u vrijeme smrti preminulog nesposobni za rad, ne primaju ni direktnu ni indirektnu penziju i zavisni su od preminulog, i to ukoliko preminuli nije imao bračnog druga, djecu ili roditelje ili ukoliko oni postoje ali nemaju pravo.

---

²⁰ *Your Social Security Rights in Italy, European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, July 2013, page 20*

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Italy_en.pdf (pristupljeno 25.6.2015)

Penzija se dodjeljuje u slučaju smrti penzionisanog ili osiguranog lica. Stopa po kojoj se isplaćuje direktna porodična penzija je:

- 60% za bračnog druga,
- 20% za svako dijete,
- 15% za svakog roditelja, brata i sestru koji imaju pravo.

Zbir svih malih porodičnih penzija ne može preći 100% direktne penzije. Za penzije koje se isplaćuju od 1. septembra 1995. godine, procenat za jedno dijete raste od 60% do 70%, i do 80% za dvoje djece.

Od 1. septembra 1995. godine, iznos porodične penzije može se smanjiti za 25, 40 ili 50% kada je prihod korisnika iznad određenog nivoa. Takođe, od ovog datuma, porodične penzije koje pokriva obavezno osiguranje u slučaju nesreće na radu ili bolesti stečene tokom obavljanja profesionalnih aktivnosti ne mogu se ostvariti u isto vrijeme kada i životna renta – penzijsko osiguranje za isti događaj, do iznosa osiguranja (koji isplaćuje Nacionalni institut za osiguranje od nezgoda na radu). Odredbe donešene prije 1. septembra 1995. godine ostaju na snazi i postepeno će biti ukinute u skladu sa usvajanjem daljih promjena. Penzija se isplaćuje u skladu sa aplikacionom formom prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon smrti penzionisanog ili osigurnog lica.

Zahtjev za porodičnu penziju mora biti upućen direktno nadležnoj Instituciji za socijalnu zaštitu. Forme zahtjeva dostupne su na internet stranicama Institucije, a zahtjevi se mogu dostaviti elektronskim putem. Takođe, službenici organizacije *Patronati* pružaju besplatnu pomoć.

2.4 NJEMAČKA²¹

Porodična penzija dodjeljuje se bračnom drugu, partneru u registrovanoj zajednici i razvedenom bračnom drugu, pod određenim uslovima. Za porodičnu penziju udovca/udovice vezuju se dva perioda i to: kvalifikacioni (*qualifying period*)²² i prelazni

Članovi porodice radnika čija je smrt nastupila kao posljedica nesreće na radu ili profesionalne bolesti imaju pravo na mjesečnu nadoknadu koja predstavlja odgovarajući procenat posljednje godišnje zarade preminulog. Ovi procenti su sljedeći:

- 50% za bračnog druga;
- 20% za svako dijete ispod 18 godina. Djeca imaju pravo na dati iznos dok ne navršše 21 godinu ukoliko su u srednjoj školi, a 26 godina ukoliko su studenti;
- 40% za svako dijete ukoliko su oba roditelja preminula.

Ukoliko preminuli nije imao bračnog druga ili dijete:

- 20% za svakog roditelja ukoliko su zavisili od preminulog u vrijeme njegove/ njene smrti;
- 20% za svakog brata ili sestru ukoliko su zavisili od preminulog u vrijeme njegove/njene smrti.

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Italy_en.pdf

²¹ *Your social security rights in Germany, European Commission, July 2013*

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_en.pdf (pristupljeno 25.6.2015)

European Commission http://ec.europa.eu/employment_social/soc-prot/missoc99/english/07/d.htm (pristupljeno 25.6.2015)

²² Prilikom prijave za penziju, osoba mora dostaviti dokaz o uplaćivanju doprinosa za osiguranje u trajanju od najmanje 60 mjeseci (kvalifikacioni period).

period (*substitute period*)²³. Kvalifikacioni period može se smatrati ispunjenim ukoliko je osiguranik preminuo od posljedica povrede na radu ili neposredno po završetku obrazovanja/obuke. Takođe, kako bi živi supružnik ostvario pravo na penziju, neophodno je da je brak trajao najmanje godinu dana.

Minimalna penzija udovca/udovice (*minor widow's/widower's pension*) iznosi 25% od pune invalidske penzije preminulog bračnog druga. Isplata ove naknade ograničena je na dvije godine. Penzija se povećava u slučaju da korisnik brine o djetetu, dok ne navrši 45 godina (od 2012. godine starosna granica postepeno se povećava na 47 godina do 2029. godine), ili ukoliko se korisnikova sposobnost zarađivanja smanji na 55% (maksimalna penzija udovca/udovice - *major widow's/widower's pension*). Maksimalna penzija udovca/udovice iznosi 60% penzije preminulog bračnog druga. Maksimalna penzija udovca/udovice isplaćuje se od 45. godine pa nadalje u slučaju da je udovac/udovica nesposoban/nesposobna za rad ili podiže dijete mlađe od 18 godina. Međutim, u slučaju da udovac/udovica podiže dijete koje ne može da brine o sebi zbog psihičkog ili fizičkog invaliditeta, ograničenja u pogledu godina starosti ne postoje. Udovci/udovice koji su podizali djecu takođe imaju pravo na dodatak. U slučaju razvoda, stečena prava za starosno i invalidsko osiguranje dijele se između razvedenih bračnih drugova.

Umjesto uobičajenih odredaba za bračne drugove i udovce/udovice, bračni drugovi mogu, u skladu sa zajedničkom izjavom, tražiti da se penzijska prava stečena tokom zajedničkog života podijele. Uslovi koji moraju biti ispunjeni su da svaki od supružnika mora imati ostvaren penzijski kvalifikacioni period u trajanju od najmanje 25 godina, da su stupili u brak nakon 31. decembra 2001. godine i/ili da u tom trenutku oboje imaju manje od 40 godina. Ukoliko su navedeni uslovi ispunjeni, partneri u registrovanoj zajednici mogu zahtijevati da dijele svoje penzije.

U slučaju da je smrt bračnog druga prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnim oboljenjem, živi bračni drug ostvaruje pravo na porodičnu penziju. Penzija iznosi 40% godišnjeg ostvarenog prihoda preminulog bračnog druga ukoliko živi bračni drug ima više od 47 godina, nije u stanju da radi ili podiže dijete koje ima pravo na penziju djeteta bez roditelja. Ukoliko živi bračni drug ima manje od 47 godina i ne podiže dijete, ostvaruje pravo na porodičnu penziju u iznosu od 30% godišnjeg ostvarenog prihoda preminulog bračnog druga za period od dvije godine. Međutim, taj period se produžava ukoliko je smrt bračnog druga nastupila prije 1. januara 2002. godine ili ukoliko su supružnici, od kojih je najmanje jedan rođen prije 2. januara 1962. godine, stupili u bračni odnos prije 1. januara 2002. godine.

Penzija djece bez jednog roditelja iznosi 10% penzije preminulog roditelja plus dodatak za djecu bez roditelja. Djeca bez oba roditelja ostvaruju pravo na 20% penzije preminulog roditelja plus dodatak za djecu bez roditelja. Penzija djece bez roditelja umanjuje se najviše za 10,8% ukoliko smrt osiguranika nastupi prije 63. godine.

Penzija djece bez roditelja u principu se dodjeljuje nakon smrti osiguranika i to djeci do 18 godina starosti. Međutim, starosna granica pomjera se na 27 godina starosti ukoliko je dijete na obrazovnom ili stručnom usavršavanju, ukoliko volontira u socijalnoj ili ekološkoj službi u Njemačkoj, u okviru Savezne volonterske službe (*Federal Voluntary*

---

²³ Prelazni period odnosi se na periode kada specifične okolnosti kao što je npr. služenje vojnog roka, sprečavaju uplaćivanje doprinosa.

Service)²⁴ ili ukoliko zbog invaliditeta ne može da zarađuje za život. U slučaju da je obrazovno ili stručno usavršavanje prekinuto zbog vojne službe, pravo na penziju djece bez roditelja produžava se za šest mjeseci nakon 27. godine.

2.5 SLOVENIJA

Postoje opšti i posebni uslovi u skladu sa kojima je regulisana isplata porodične penzije u Sloveniji. Opšti uslovi važe za preminule osiguranike, a specifični za udovce, odnosno udovice ili druge članove porodice. U skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju²⁵, članovi porodice mogu ostvariti pravo na porodičnu penziju ukoliko je preminulo lice:

- steklo pravo na prijevremenu starosnu ili invalidsku penziju, gdje je smrt osiguranika nastala usljed određenog stepena invalidnosti; ili
- ispunilo uslove za sticanje prava na prijevremenu starosnu ili invalidsku penziju ili ostvarilo pravo na penziju na osnovu invalidnosti.

Udovica, odnosno *udovac* stiče pravo na penziju, ako je:

- do smrti bračnog druga navršila, odnosno navršio 58 godina života;
- do smrti bračnog druga ili u roku od jedne godine od dana smrti bračnog druga postala potpuno nesposobna, odnosno potpuno nesposoban za rad;
- poslije smrti bračnog druga ostalo jedno dijete ili više djece koja imaju pravo na porodičnu penziju po tom bračnom drugu, a udovac, odnosno udovica obavlja roditeljsku dužnost prema toj djeci. Udovica, odnosno udovac kod koga, u toku trajanja prava po tom osnovu, nastupi potpuna nesposobnost za rad, zadržava pravo na porodičnu penziju dok postoji ta nesposobnost.

Udovac, odnosno udovica koji/koja do smrti bračnog druga nije navršio/la 58 godina života, ali je navršio/la 53 godine života, stiče pravo na penziju kad navrši 58 godina života. Ukoliko udovica, odnosno udovac za vrijeme trajanja prava na penziju po osnovu potpune nesposobnosti za rad ili po osnovu vršenja roditeljske dužnosti prema djeci, navrši 58 godina života, trajno zadržava pravo na penziju. Ako ovo pravo stiče prije 58 godina života, ali nakon 53 godine života, stiče pravo na takvu penziju kada navrši 58 godina života.

Takođe, pravo na porodičnu penziju nakon smrti osiguranika može ostvariti i:

---

²⁴ Savezna volonterska služba je posebni volonterski program Vlade Njemačke u trajanju od šest do 12 mjeseci, pokrenut u julu 2011. godine. Program je dostupan mladima koji su završili obavezno srednjoškolsko obrazovanje i imaju manje od 27 godina, i nije ograničen samo na građane Njemačke već je dostupan i građanima država članica EU te trećih zemalja. Takođe, građani Njemačke ovaj program mogu obavljati i u inostranstvu i to u trajanju od najduže 12 mjeseci. Program obuhvata volonterski rad u socijalnom i ekološkom sektoru u Njemačkoj (*Voluntary Social Year* i *Voluntary Ecological Year*).

<http://www.young-germany.de/topic/work/volunteering-in-germany-freiwilliges-soziales-jahr>
(pristupljeno 26.6.2015)

Governmental Federal Voluntary Service

<https://www.rausvonzuhause.de/showcontent/Come-To-Germany/Volunteering/Governmental-Federal-Voluntary-Service.html> (pristupljeno 26.6.2015)

²⁵ Zakon o pokojninskom in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), „Uradni list RS“, št. 96/2012, z dne 14.12.2002 <https://www.uradni-list.si/1/content?id=110802> (pristupljeno 26.6.2015)

- udovica kada je dijete osiguranika rođeno u roku od 300 dana od dana smrti osiguranika, s tim što ovo pravo stiže od dana smrti osiguranika;
- uz uslove koji se odnose na penziju, razvedeni bračni drug, ukoliko mu je pravosnažnom presudom dosuđeno pravo na izdržavanje i imao je to pravo u vrijeme smrti supružnika;
- uz uslove koji se odnose na penziju, lice koje je tokom posljednje tri godine prije smrti osiguranika živjelo sa njim u životnom domaćinstvu koje je, po propisima koji uređuju brak i porodične odnose, izjednačeno sa bračnom zajednicom ili je živjelo u tom domaćinstvu s umrlim osiguranikom godinu dana prije smrti osiguranika i sa njim imao zajedničko dijete.

U slučaju kada razvedeni bračni drug, kojem je pravosnažnom presudom dosuđeno pravo na izdržavanje i imao je to pravo u vrijeme smrti supružnika, stekne pravo na penziju kao udovac/udovica, na ovu vrstu penzije ima pravo i bračni drug iz kasnijeg bračnog odnosa ili vanbračni partner.

Pravo na penziju nakon smrti osiguranika ili korisnika prava penzijskog osiguranja takođe imaju²⁶:

- djeca (rođena u braku, van braka ili usvojena);
- pastorčad, unuci ili druga djeca bez roditelja, koju je izdržavao preminuli;
- roditelji ili usvojitelji, ukoliko ih je izdržavao preminuli.

Djeca imaju pravo na porodičnu penziju do 15. godine starosti ili do 18. godine sarosti (ukoliko su nezaposlena) ili do završetka obrazovanja, ali ne duže od 26 godina starosti. Dijete koje postane u potpunosti onesposobljeno za rad, a i dalje ima pravo na porodičnu penziju, zadržava to pravo sve dok nesposobnost traje.

Roditelji koje je izdržavao preminuli imaju pravo na porodičnu penziju ukoliko u trenutku njegove smrti imaju navršениh 60 godina starosti, ako imaju neku vrstu invaliditeta i ne mogu da rade.

Naknada u slučaju smrti (*posmrtnina/death grant*) i naknada pogrebnih troškova predstavljaju prava iz oblasti obaveznog zdravstvenog osiguranja i uslovljena su prethodnim periodom osiguranja. Za dobijanje ovih naknada, mora se podnijeti zahtjev u roku od šest mjeseci od smrti osiguranika, odnosno korisnika prava.

Naknada u slučaju smrti je jednokratna paušalna novčana pomoć članovima porodice preminulog osiguranika, odnosno korisnika prava, koje je izdržavao preminuli osiguranik, odnosno korisnik prava. Pretpostavlja se da su oni zavisili od preminulog, pod uslovom da su imali obavezno zdravstveno osiguranje kao članovi njegove porodice. Naknada pogrebnih troškova isplaćuje se licu koje je podmirilo troškove sahrane preminulog osiguranika, odnosno korisnika prava.

Penzija udovca/udovice iznosi 70% penzije preminulog (starosne ili invalidske) ili penzije na koju je preminuli u trenutku smrti imao pravo.

---

²⁶ *Your Social Security Rights in Slovenia*, Employment, Social Affairs & Inclusion, European Commission, July 2013
http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Slovenia_en.pdf (pristupljeno 26.6.2015)

Udovac ili udovica koji/koja ima sopstvenu penziju, ima pravo na dodatnih 15% porodične penzije do određene granice. Iznos obje penzije ne može biti veći od iznosa najviše starosne penzije za penzijski staž od 40 godina. Ukoliko udovac ili udovica mora izabrati jednu penziju, ima pravo da izabere najpovoljniju, odnosno penziju koja je viša. Ista pravila važe za razvedenog bračnog druga kojeg je preminuli izdržavao do svoje smrti.

Pravo na porodičnu penziju ostvaruje se podnošenjem zahtjeva područnoj jedinici Instituta za penzijsko i invalidsko osiguranje gdje je preminuli osiguranik bio posljednji put osiguran.

IZVORI INFORMACIJA

“Common law marriage” and cohabitation, House of Commons Library

<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN03372/SN03372.pdf> (pristupljeno 1.7.2015)

ECPRD Request 846 *Cohabitation/Family Law and Property Regulations*, October 2007

Evropska komisija, Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost: Hrvatska – obiteljska mirovina

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1104&intPageId=2469&langId=hr> (pristupljeno 25. 6. 2015)

European Commission

http://ec.europa.eu/employment_social/soc-prot/missoc99/english/07/d.htm (pristupljeno 25.6.2015)

European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms as amended by Protocols No. 11 and No. 14, Rome, 4.XI.1950, Article 12 (Right to marry)

<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/005.htm> (pristupljeno 1.7.2015)

Families and Households, 2014 http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_393133.pdf (pristupljeno 1.7.2015)

Governmental Federal Voluntary Service

<https://www.rausvonzuhaus.de/showcontent/Come-To-Germany/Volunteering/Governmental-Federal-Voluntary-Service.html> (pristupljeno 26.6.2015)

How couples can protect their financial interests when cohabiting

<http://www.independent.co.uk/money/spend-save/how-couples-can-protect-their-financial-interests-when-cohabiting-9672921.html> (pristupljeno 1.7.2015)

International Covenant on Civil and Political Rights, adopted and opened for signature, ratification and accession by General Assembly resolution 2200A (XXI) of 16 December 1966, entry into force 23 March 1976, Article 23

<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> (pristupljeno 1.7.2015)

Obiteljski zakon, Narodne novine br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 05/15, čl. 3 <http://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon> (pristupljeno 30. 6. 2015)

Official website of the European Union, Family, Registered partnerships

http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_en.htm (pristupljeno 1. 7. 2015)

Naknade utemeljene na provjeri dohotka i/ili imovine (*means-tested benefits*)

<http://www.coe.int/t/dg3/sscsr%5CSource%5CGlossBOSN.pdf> (pristupljeno 26.6.2015)

Pakt građanske solidarnosti je istopolnim parterima dao određene pravne, socijalne i finansijske beneficije.

<http://sr.scribd.com/doc/75104549/Citanka-LGBT-Labris-Beograd#scribd> (pristupljeno 26.6.2015)

Porodični zakon, Službeni list RCG, br. 01/07, član 12, stav 1

Pravna enciklopedija, Savremena administracija, Beograd, 1979. godina, str. 562

Voluntary Social Year i *Voluntary Ecological Year* in Germany

<http://www.young-germany.de/topic/work/volunteering-in-germany-freiwilliges-soziales-jahr>
(pristupljeno 26.6.2015)

Governmental Federal Voluntary Service

https://www.rausvonzuhause.de/showcontent/Come_To_Germany/Volunteering/Governmental_Federal_Voluntary_Service.html (pristupljeno 26.6.2015)

Your Social Security Rights in Slovenia, Employment, Social Affairs & Inclusion, European Commission, July 2013

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Slovenia_en.pdf (pristupljeno 26. 6. 2015)

Your Social Security Rights in France, European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, July 2013, page. 17

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20France_en.pdf (pristupljeno 25.6.2015)

Your Social Security Rights in Germany, European Commission, July 2013

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Germany_en.pdf (pristupljeno 25.6.2015)

Your Social Security Rights in Italy, European Commission, Employment, Social Affairs & Inclusion, July 2013, page 20

http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Italy_en.pdf (prustupljeno 25.6.2015)

Zakon o mirovinskom osiguranju, Narodne novine br. 157/13, 151/14, 33/15
<http://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju> (pristupljeno 25. 6. 2015)

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Sl. list RCG“, br. 54/03 od 29.09.2004, 39/04 od 09.06.2004, 61/04 od 07.10.2004, 79/04 od 23.12.2004, 81/04 od 30.12.2004, 29/05 od 09.05.2005, 14/07 od 12.03.2007, 47/07 od 07.08.2007, i "Sl. list Crne Gore", br. 12/07 od 14.12.2007, 13/07 od 18.12.2007, 79/08 od 23.12.2008, 14/10 od 17.03.2010, 73/10 od 10.12.2010, 78/10 od 29.12.2010, 34/11 od 12.07.2011, 39/11 od 04.08.2011, 40/11 od 08.08.2011, 66/12 od 31.12.2012, 36/13 od 26.07.2013, 38/13 od 02.08.2013, 61/13 od 30.12.2013, 06/14 od 04.02.2014, 60/14 od 31.12.2014, 60/14 od 31.12.2014, 10/15 od 10.03.2015), član 43

Zakon o pokojninskom in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), „UrAdni list RS“, št. 96/2012, z dne 14.12.2002 <https://www.uradni-list.si/1/content?id=110802> (pristupljeno 26. 6. 2015)

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (neuradno prečiščeno besedilo - ZZZDR-NPB4), čl. 12 (1) <http://imss.dz-rs.si/imis/3d8bfb010183b7962cdc.pdf> (pristupljeno 1. 7.2015)